

دو ساختار

پژوهشی کاربردی
در ترکیب ساختارهای دستوری زبان پارسی و انگلیسی

نجمه السادات عندلیب
شبنم گل نشین

سرشناسه	عنوان و نام پدیدآور
عنوان و نام پدیدآور	عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر	مشخصات ظاهری
مشخصات ظاهری	شابک
وضعیت فهرست نویسی: فیا	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
شناسه افزوده	رده بندی کنگره
رده بندی کنگره	رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۳۹۲۰۰	

تشریف بده

دو ساختار

پژوهشی کاربردی

در درک ساختارهای دستوری زبان فارسی و انگلیسی

نجمه السادات عنذلیب، شبنم گلشنین

ناشر: قلمکده

چاپ نخست: ۱۳۹۶

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

صفحه آرا: فاطمه مهاجر

طراح جلد: نیکو یکه باش

لیتوگرافی و چاپ: طیف نگار

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شیراز، صندوق پستی: ۷۱۹۵۵-۸۳۱

فهرست مطالب

.....	۵	نخستین نگاه
.....	۹	ارتباط با متن انگلیسی
.....		فصل اول: ساختار جمله
.....	۱۶	ساختار جمله در انگلیسی
.....	۱۸	ساختار جمله در پارسی
.....		فصل دوم: گروه اسمی
.....	۲۲	گروه اسمی در انگلیسی
.....	۳۱	گروه اسمی در پارسی
.....		فصل سوم: گروه فعلی
.....	۴۰	گروه فعلی در انگلیسی
.....	۶۲	فعل در پارسی
.....		فصل چهارم: گروه صفتی
.....	۸۰	گروه صفتی در انگلیسی
.....	۸۵	گروه صفتی در پارسی
.....		فصل پنجم: گروه قیدی
.....	۹۰	گروه قیدی در انگلیسی
.....	۹۵	گروه قیدی در پارسی
.....		فصل ششم: گروه حرف اضافه‌ای
.....	۱۰۰	گروه حرف اضافه‌ای در انگلیسی

گروه حرف اضافه‌ای در پارسی ۱۰۳

فصل هفتم: انواع جمله

انواع جمله در انگلیسی ۱۰۶

انواع جمله در پارسی ۱۱۲

فصل هشتم: نقش‌ها

نقش‌ها در جمله‌های انگلیسی ۱۲۰

نقش‌ها در جمله‌های پارسی ۱۲۶

واپسین نگاه ۱۳۰

سمبده‌ها ۱۳۵

نخستین نگاه

از جمله نیازهای اندام پذیر پژوهشگر پارسی‌زبان، درک و ترجمه‌ی متون علمی - پژوهشی پارسی‌زبان انگلیسی است. ناآشنا بودن با این زبان نه فقط به دانشجویان بلکه به کل جامعه علمی - فرهنگی - اجتماعی پارسی‌زبانان پژوهشی و غیر پژوهشی دو سربزه جدی می‌زند. ناتوانی از درک متون انگلیسی، پژوهشگر را از برقراری ارتباط با جهان اندیشه‌ها و صنایع بازمی‌دارد که این امر نه تنها بر عرصه‌ی علم و دانش که بر هسته‌ی فرهنگ و اجتماع یک ملت تأثیر تکان‌دهنده‌ای می‌گذارد. این نوع سردگی در علوم تجربی و انسانی، پژوهشگر را وامی‌دارد تا برای جلوگیری از تحقبات دیگر و ناآگاهی دست به دامان مترجمان شود. ترجمه‌ی متون نیز دشواری‌های ویژه خود را دارد. نخست اینکه باید مترجمانی باشند تا متون را ترجمه کنند. تربیت و رشد مترجم نیز به حضور زبان‌دان‌ها و زبان‌شناس‌ها وابسته است که در زبان مورد نظر به اندازه‌ی کافی پژوهش کرده و آگاهی یافته باشند تا مترجمین ماهری را به عرصه‌ی ترجمه بگذارند. مترجم هر اندازه هم مهارت و آگاهی داشته باشد، موانعی که ذات زبان بر سر راهش قرار می‌دهد، همچون «نسبیت زبانی» یا «ترجمه ناپذیری» او را از ارائه‌ی ترجمه‌ی صد در صد یک متن ناتوان می‌کند. بررسی‌های زبان‌شناسی کاربردی (Applied linguistics) نشان داده است که هیچ متنی با همه‌ی موجودیت خود در زبان مبدأ امکان ترجمه شدن به زبان دیگر را ندارد، به عبارت دیگر، متن ترجمه‌شده هرگز همان متن اصلی نخواهد

بود. افزون بر مسائل یادشده که در ترجمه، معمول و پذیرفته شده است، شخص مترجم نیز از دیدگاه علم، آگاهی و قدرت ذهنی اش در ترجمه نقش مهمی بازی می کند. همه ی فرایند ترجمه را باید در معادل یابی (Equivalent) خلاصه کرد. حال اگر مترجم به دلایلی که در ادامه می آید، ترجمه ای اشتباه و گاه مغایر با متن اصلی ارائه دهد، چه باید کرد؟

۱. ناآگاهی یا داشتن آگاهی نسبی نسبت به موضوع متن زبان اصلی

۲. درک و دریافت نادرست از متن

۳. آمیختن آگاهانه یا ناآگاهانه ی دیدگاه شخصی خود در ترجمه

آنچه گفته شد تنها قطره ای بود از دریای مشکلات بی شماری که از ندانستن زبان دیگر، رچشمه می گیرد و می تواند چنان قدرت و شدتی یابد که یک جامعه علم و ادبی را در خود غرق کند. پس خردمندانه است که پژوهشگر، خود، زبان یا زبان های مورد نیازش را بیاموزد و تا حد امکان، خود و جامعه اش را بی نیاز کند. در سده ی جهانی امروز، زبان انگلیسی از زبان هایی است که اهمیت آموختن آن برای جامعه ی راه زندگی به اندازه ی نیازهای ابتدایی و ضروری انسان برای زنده ماندن است و در غیر این صورت، زندگی، سخت و ناممکن و البته راکد و تاریک می نماید.

ساختمان زبان را ستون های گوناگونی، برافراشته اند که دستور زبان از مهم ترین آن ها است. با آشنایی با دستور زبان می توان دریافت و درک بهتر و سریع تری از متون آن زبان داشت.

پژوهشی که دستاورد آن پیش روی خواننده است، از آن سؤال آغاز شد: چرا باوجود اینکه زبان انگلیسی و به ویژه گرامر آن از سال های ابتدایی تحصیل دانش آموزان در مدارس تا سطوح عالی دانشگاهی تدریس می شود؛ اما هنوز به طور چشمگیری احساس ناآشنایی با آن، درک نکردن و گاه گیج شدن در میان زبان آموزان وجود دارد؟ این در حالی است که تدریس عربی و صرف و نحو آن برای نوجوانان پارسی زبان تقریباً هم زمان یا حتی اندکی دیرتر از انگلیسی

و گرامر آن در مدارس آغاز می‌شود و بدون نیاز به کلاس‌های خارج از مدرسه و مؤسسات مستقل، از سوی دانش‌آموزان درک و آموخته می‌شود.

می‌توان گفت در جامعه‌ی امروز ایران، بیشتر نوجوانان و جوانان به کلاس‌های زبان می‌روند تا به اصطلاح از پس دروس مدرسه و واحدهای دانشگاهی زبان انگلیسی برآیند؛ اما این نیاز برای زبان عربی احساس نمی‌شود و مگر در موارد خاص، از چنین کلاس‌هایی استقبال زیادی نمی‌شود. بزرگ‌ترین دلیل آن را می‌توان انس و آشنایی با زبان عربی و از سوی دیگر، احساس بیگانگی زبان انگلیسی دانست. زبان‌آموزان در برخورد با متون عربی به سرعت و آسان به تحنیه و ترکیب می‌پردازند؛ اما درباره‌ی متون انگلیسی خود را ناتوان می‌دانند و حتی گاه پیش می‌آید که از شدت احساس بیگانگی با متن از روبرو شدن با طیر آن می‌هراسند.

مهم‌ترین دلیل این رویه این است که شباهت‌های ساختاری در دستور زبان پارسی و صرف و نحو عربی برای زبان‌آموز، روشن و قابل‌درک است؛ اما او این شباهت‌ها را در دستور پارسی گرامر انگلیسی نمی‌یابد؛ بنابراین این دو دستور در ذهن او به یکدیگر پیوند نخورده‌اند چون کمتر تلاش شده‌است شباهت‌های موجود برجسته و تبیین شود.

چنین می‌نماید که برای یافتن شباهت‌ها ضروری است زبان‌آموز از دستور زبان پارسی اطلاعات و درک کافی داشته‌باشد. از این رو پس از آنکه دانشجو زبان و ادبیات پارسی که دستور زبان پارسی را به صورت مستتره و مفصل در چهار واحد درسی در برنامه‌ی آموزشی خود دارد با ژرنگی بیشتری دستور زبان پارسی را آموخته و با سرعت بیشتری شباهت‌ها را درک و دریافت نمایند.

بنابراین، کتاب پیش‌رو باهدف آموزش گرامر انگلیسی و نه دستورنویسی، کوشیده است، ساختارهای مهم و اساسی آن را بیان کرده، بودن یا نبودن آن ساختارها را به همان شکل یا به شکلی دیگر در دستور زبان پارسی، بررسی و تبیین کند. براساس هدف کتاب، قواعد و تعاریفی که در بخش‌های مختلف آن

آمده است، از ذهن نگارندگان نبوده و از کتاب‌های گوناگون دستوری جمع‌آوری شده است؛ اما به دلیل جلوگیری از تمرکززدایی ذهن خوانندگان، در متن از ارجاع‌های درون‌متنی خودداری شده است. از کتاب‌های دستوری که عنوانشان در ادامه می‌آید، در تدوین کتاب پیش‌رو بهره‌ی بیشتری گرفته شده است:

در بخش گرامر انگلیسی:

1. Reading successfully by Alireza Zare
2. English Grammar in Use by Raymond Murphy

در بخش دستور زبان پارسی:

۱. دستور مفصل امروز از دکتر خسرو فرشیدورد

۲. دستور زبان فارسی ۲ از دکتر حسن انوری و دکتر حسن احمدی گیوی

۳. دستور زبان فارسی از دکتر عبدالرسول خیام‌پور

ساختارهای مرهون زبان به شیوه‌ی توصیفی بیان شده‌اند و برای فراهم کردن زمینه‌ی بیوند خرد بین مطالب در ذهن زبان‌آموز، هر بخش از گرامر انگلیسی در موضوعی خاص، بخشی از دستور پارسی را در همان موضوع، کنار خود دارد که یک فصل را تشکیل می‌دهند.

گفتنی است نویسندگان این اثر خود را مرهون لطف‌های بی‌دریغ و پیگیری‌های دلسوزانه‌ی استادان و ادیبان این گوار دکتر سعید حسام‌پور و دکتر اکبر صیادکوه می‌دانند. این بزرگان با نظرات دقیق و موشکافانه‌ی خود که نشان از تجربه‌ی سال‌های دراز تدریس و پژوهش دارد، اثر را از بی‌راهه رفتن نگاه داشتند و اشتباه‌های ناخواسته را گشتار کردند تا نتیجه‌ی پژوهش، هرچه بیش‌تر از عیب و خلل به دور بماند؛ اما از آنجا که به ممکن است نکته‌ای از چشم نویسندگان و راهنمایان این اثر پوشیده مانده باشد، بر این کتاب نیز نقدهایی وارد خواهد بود. نویسندگان با اشتیاق فراوان در انتظار نقد و نظر خوانندگان دانشمند و فهیم هستند.

ارتباط با متن انگلیسی

نخستین گام در برقراری ارتباط با متن انگلیسی، توانایی خواندن از روی آن است. این بخش، خوانندگان را یاری می‌دهد تا پیش از یادگیری گرامر، نخست بتوانند با توانایی خواندن متن، کمی از بیگانگی خود را نسبت به متن کاهش دهند و با آن آشنایی بیش‌تری پیدا کنند. اگر افرادی که در پی فراگیری گرامر انگلیسی هستند حتی نتوانند متن انگلیسی را بخوانند، نمی‌توانند با متن ارتباط برقرار کنند. در پایان یادگیری نیز درک درستی از قواعدی که آموخته‌اند نخواهند داشت.

حرف بی صدا (letter or sound?)

در الفبای زبان انگلیسی ۲۶ حرف (Letter) وجود دارد که عبارتند از:

A - B - C - D - E - F - G - H - I - J - K - L - M - N - O - P - Q - R -
S - T - U - V - W - X - Y - Z

از مجموع این حروف، ۵ مصوت (vowel) و بقیه ۲۱ صامت (consonant)

هستند. مصوت‌ها عبارتند از: A, E, I, O, U

و صامت‌ها: B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, W, X, Y, Z

اما از آنجاکه برخی حروف می‌توانند بیش از یک صدا داشته باشند و نیز برخی مصوت‌ها به صورت ترکیبی می‌توانند به کار روند و صدای جدیدی تولید کنند، تعداد صداهای (Sound) زبان انگلیسی به بیش از ۴۰ نوع (۲۱ صامت و ۱۹ مصوت) می‌رسد. علاوه بر این، بین حروف و صداها همیشه رابطه یک‌به‌یکی برقرار نیست. در برخی کلمات انگلیسی تعداد حروف نوشته‌شده و تعداد صداهای شنیده‌شده برابر هستند اما در بسیاری دیگر چنین نیست. به مثال‌های زیر توجه کنید:

Poem: 4 letters, 4 sounds

Literature: 10 letters, 8 sounds

Text: 4 letters, 5 sounds

از این رو در فرهنگ‌های لغت (dictionary) انگلیسی علاوه بر صورت نوشتاری کلمات، صورت آوایی آن‌ها را نیز ارائه می‌دهند که برای یادگیری تلفظ درست کلمات، آشنایی با علائم خاص این آواها - که در ابتدای هر فرهنگ لغت معرفی می‌شوند - ضروری است.

در این فصل بر آنیم که برخی از عام‌ترین نکات تلفظ حروف انگلیسی را به منظور خواندن روان‌تر متون انگلیسی بیان کنیم؛ اما توجه به این نکته نیز ضروری است که در اینجا صرفاً نکات کلی مطرح می‌شوند و به استثناءها - که تعدادشان کم نیست - اشاره‌ای نخواهیم کرد. به منظور تلفظ صحیح باید به متون انگلیسی گوش داد و یا چنان‌که پیش از این گفتیم باید به فرهنگ لغت مراجعه کرد.

صامت‌ها (consonants):

صامت‌ها به طور معمول همان صدای الفبایی خود را دارند. مثلاً حروف b, d, ...، تقریباً همیشه همان صدای الفبایی خود را تولید می‌کنند؛ اما برخی از این حروف در ترکیب با سایر حروف یا در برخی جایگاه‌های خاص صدای متفاوتی دارند و (به ندرت) در برخی جایگاه‌ها ناخوانا هستند. در زیر به این موارد می‌پردازیم:

الف) صامت b: این صامت همیشه صدای «ب» دارد و تنها در پایان هجا پس از صامت m ناخوانا است:

Bomb, climb, tomb, succumb, ...

ب) صامت c: این حرف در اکثر موارد صدای «ک» دارد:

critic, classic, tactic, back, fact, ...

اما چنانچه این حرف پیش از یکی از مصوت‌های e, i, y آید بکیرد صدای

«س» خواهد داشت:

Literacy, city, cycle, cell, ...

ج) صامت g: این حرف غالباً صدای «گ» دارد:

king, reading, garden, epigram, ...

اما زمانی که این صامت پیش از مصوت "e" در پایان هجا باشد، در این صورت e ناخوانا و g صدای «ج» خواهد داشت: bridge, huge, judge, merge, ...
 د) صامت h: این مصوت (به تنهایی) تقریباً همیشه صدای «ه» دارد: house, home, hero,

این صامت در ابتدای سه کلمه (و در ابتدای ترکیبات آنها) در انگلیسی ناخواناست: honor, hour, hones.

بعلاوه همین صامت در ترکیب با صامت‌های دیگر صداهای متفاوتی تولید می‌کند که در زیر می‌بینیم:

چ = Ch much, charge, speech, ...

فا = Ph, gh phantom, paragraph, enough, laugh, tooth, ...

نکته: gh بعد از صامت f ناخواناست: high, night, sigh, light, ...

ش = Sh wish, shop, pen, bashful, ...

ث یا ذ = Th bath, path, thank, mother, father, ... (با تلفظ عربی):

ه یا و = Wh who, waste, whole, where, why, what, ...

ه) صامت j: معمولاً صدای «ج» دارد: jump, journal, ...

و) صامت k: در اول کلمه قبل از حرف n خوانده می‌شود:

know, knee, knife, ...

ز) صامت q: در انگلیسی این صامت معمولاً پیش از مصوت u دیده می‌شود

و صدای «ک» دارد. در پایان کلمات، مصوت u ناخواناست:

quality, earthquake, mosque, ...

ج) صامت‌های v و w: صامت v معادل «و» در فارسی و صامت w معادل

«و» در عربی است. Villain, word, vague, wake, ...

ط) صامت y: این صامت در ابتدای کلمات و بعد از بعضی مصوت‌ها صدای

«ی» دارد: yesterday, year, yes, yellow, ...

این حرف در سایر موارد صدای «ای» دارد و مانند یک مصوت عمل می‌کند

که در بخش مصوت‌ها بدان خواهیم پرداخت.

ی) ترکیب su: این ترکیب صدای «ژ» دارد: visual, usually, ...

ک) ترکیب tu: این ترکیب صدای «چ» دارد: literature, future, picture, natural...

ل) ترکیب tion/sion: این ترکیبات صدای «شن» دارند: information, fiction, tension, ...

مصوت (vowel):

مصوت‌ها در انگلیسی بسته به جای گاه خود در کلمه و نیز بسته به وجود سایر مصوت‌ها در آن کلمه صدای متفاوتی تولید می‌کنند. چنان‌که پیش‌ازاین گفتیم در این فصل بر آنیم که نکاتی کلی را در مورد صداهای زبان انگلیسی ارائه دهیم و باید توجه داشته باشید که این نکات استثنایا را شامل نمی‌شوند و برای تلفظ دقیق‌تر باید به فرهنگ لغت مراجعه کرد. در زیر به برخی از نکات که در مورد تلفظ مصوت‌ها اشاره می‌نماییم.

مصوت‌های ساده

در انگلیسی هر مصوت به صورت غیرترکیبی در کلمات می‌تواند دو صدای مختلف داشته باشد. به جدول زیر نگاه کنید:

Vowels	Short sound	Example	Alphabetical sound	Example
A-a	آ = /a/ یا آ = /æ/	Mad	ای = /ei/	Made
E-e	ا = /e/	Pet	ئی = /i:/	Pete
I-i	ئی = /i/	Kite	آی = /ai/	Kite
O-o	آ = /ɒ/	Ton	اُ = /əu/	Tone
U-u	ا = /ʊ/	Cut	یو = /ju/	Cute
Y-y	ئی = /i/	Hyp	آی = /ai/	Hype

الف) در کلماتی که صرفاً دارای یک مصوت هستند، این مصوت اغلب دارای

صدای کوتاه (short sound) خود است. At, in, on, up, Ed, arm, and, end, ink, opt, pin, pen, sun, fat, gym, band, pink, bend, part, fund, brand, blend, crisp, crunch, grill,

ب) در کلمات سه حرفی یا بیشتر که دارای دو مصوت هستند چنانچه مصوت دوم در انتهای کلمه و مصوت e باشد، این مصوت ناخواناست و مصوت اول اغلب با صدای الفبایی خود تلفظ می‌گردد.

Die, cue, age, tone, time, life, nine, five, tune, cute, bye, home, fine, gate, fuse, shine, like, white, cake, mate, drive, hype, cube, hope, shape, die, phone, crane, shrine, slope, cycle, shame, fade, mute...

ج) در بقیه کلماتی که دارای بیش از یک مصوت ساده هستند باید کلمه را به دو یا چند جا تقسیم کرد و برای هر هجا از دو قاعده فوق استفاده کرد:

American = Am. er. ic. an happy = ha. ppy

After = af. ter city = ci. ty poem = po. em

gymnast = gym. nast

مصوت‌های مرکب:

الف) ee = ئی (کسیده) ... sleep, keep, feel, feet, sheep, see, sea

ب) oo = او: ... good, look, shoot, pop, soon, cool, ...

ج) ea / ئی: ... year, dear, pear, fear, great, head, dread, heard, ...

د) ai/ei/ay/ey = ای: ... main, nail, day, say, pay, they, gray, new, came, eight, ...

ه) oy / oi = اُی: ... boy, toy, oil, coin, point, enjoy, voice, ...

و) aw / au = آ (کشیده): ... because, saucer, aunt, haul, launch, crawl, dawn, ...

ز) ou / ow = او: ... house, about, town, now, foul, around, ...

ح) oa / ow = او: ... coat, road, show, snow, low, know, loaf, ...

ط) ew / ئو/ایو: ... hew, new, few, knew, dew, ...

تمرین^۱: مثال‌های زیر را با توجه به نکات این فصل بخوانید. در برخی موارد

ممکن است به فرهنگ لغت نیاز داشته باشید.

1. When the boy came back, the old man was asleep in the chair and the sun was down. The boy took the old army blanket off the bed and spread it over the back of the chair and over the old man's shoulders. They were strange shoulders, still powerful although very old, and the neck was still strong too and the creases did not show so much when the old man was asleep and his

۱. کلیه تمرین‌های این فصل برگرفته از کتاب «ترجمه متون ادبی» اثر دکتر علی خزایی‌فر است.